

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 6 marca 2014 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. z dnia 23 stycznia 2013 r. i przyznał wnioskodawczyni D. K. prawo do zasiłku chorobowego za okres: 4 września 2012 r. – 21 września 2012 r., 25 września 2012 r.- 21 października 2012 r. i 19 listopada 2012 r. – 20 grudnia 2012 r. i nie zobowiązał jej do zwrotu zasiłku chorobowego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 3046,03 zł. Ponadto zasądził od pozwanego na rzecz wnioskodawczyni kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

D. K. jest zatrudniona w Teatrze Muzycznym w Ł. w charakterze skrzypaczki orkiestrowej oraz w Państwowej Szkole (...) st. im. A. T. w Ł. w charakterze nauczyciela gry na skrzypcach.

W okresie: od dnia 4 września 2012r. do dnia 21 września 2012r., od dnia 25 września 2012r. do dnia 21 października 2012r. i od dnia 19 listopada 2012r. do dnia 20 grudnia 2012r. przebywała na zwolnieniu lekarskim z uwagi na niezdolność do pracy. Przy czym w okresie od dnia 19 listopada 2012r. zwolnienie lekarskie przedłożyła tylko w Teatrze Muzycznym Ł..

Zwolnienie lekarskie zostało wystawione przez lekarza J. P.. Pod datą 4 września 2012r. w kartach leczenia znajduje się wpis lekarza prowadzącego, iż pacjentka może pracować w szkole ale grać absolutnie nie, pod datą 24 września 2012r., iż wnioskodawczyni zachowuje zdolność do pracy pedagogicznej, natomiast pod datą 19 listopada 2012 r.: zdolna do pracy pedagogicznej (L4 do teatru a szkoły nie).

W trakcie zwolnienia lekarskiego wnioskodawczyni miała zabandażowaną lewą rękę. W dniach 19,20,22,23,26,27,29 listopada 2012r., 1,3,4,6,7 grudnia 2012r. oraz w okresie od dnia 10 grudnia 2012 r. do dnia 20 grudnia 2012 r. wnioskodawczyni wykonywała pracę na rzecz Państwowej Szkoły (...) st. im. A. T. w Ł. i otrzymała za nią wynagrodzenie. Nie grała w tym okresie na skrzypcach.

U wnioskodawczyni stwierdzono przebyta operację cieśni nadgarstka lewego oraz zmiany zwyrodnieniowo - dyskopatyczne wielopoziomowe kręgosłupa szyjnego. Wykonywanie pracy pedagogicznej nie mogło przyczynić się do przedłużenia okresu rekonwalescencji. Praca w szkole nie wpływała na proces leczenia.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, iż wniesione odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd podniósł, iż zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. nr 60 poz. 636 z 1999r. ze zmianami) zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Jednocześnie ustawa reguluje sytuację, zaistnienie których skutkuje ustaniem prawa do świadczeń.

Pozwany w decyzji powołał się na przepis art.17 cytowanej ustawy, który stanowi iż ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie lekarskie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia. Przepis ten spełnia funkcję represyjną (ma na celu ograniczenie wypłacania świadczeń z ubezpieczenia społecznego) oraz zabezpieczającą prawidłowość przebiegu leczenia koniecznego dla odzyskania przez pracownika zdolności do pracy. Zawiera on dwie odrębne i samodzielne przesłanki, spełnienie jednej z nich jest wystarczające do pozbawienia prawa do zasiłku chorobowego. Jest to wykonywanie w okresie zwolnienia od pracy innej pracy zarobkowej lub wykorzystywanie zwolnienia lekarskiego od pracy w sposób niezgodny z jego celem.

Sąd zaznaczył, iż w orzecznictwie pojawiły się rozbieżne poglądy co do tego, czy pobieranie zasiłku chorobowego u jednego pracodawcy przy wykonywaniu pracy zarobkowej u drugiego pracodawcy jest samodzielną i wystarczającą

przesłanką utraty prawa do zasiłku, czy też konieczne jest ponadto wykazanie, że praca ta jest niezgodna z celem tego zwolnienia. Za poglądem, że nie zawsze wykonywanie pracy u jednego pracodawcy, w sytuacji korzystania ze zwolnienia z tytułu niezdolności do pracy u drugiego pracodawcy, stanowi podstawę do utraty prawa do zasiłku chorobowego opowiedział się Sąd Najwyższy w wielu orzeczeniach, m.in. uchwale z dnia 20.01.1995r. (II UZP 38/94 opubl.OSNP 1995/11/135), wyroku z dnia 10.12.1998r. (II UKN 367/98 opul.OSNP 2000/3/118), czy wyroku z dnia 11.02.1999r. (II UKN 467/98 opubl.LEX nr 477337).

Z orzeczeń tych wynika, iż o niezdolności tej z jednej strony decyduje zarówno określony stan chorobowy, jak i jego nasilenie, a z drugiej struktura psychofizyczna chorego oraz charakter wykonywanej przez niego pracy. Są więc nie tylko możliwe, ale i prawdopodobne sytuacje, że pracownik wykonujący pracę w różnym charakterze w dwóch zakładach pracy zatrudnienia staje się niezdolny do jednej pracy, zachowując zdolność do wykonywania drugiej. Zdaniem Sądu Najwyższego, skoro lekarz prowadzący leczenie jest uprawniony do stwierdzenia, że istniejący stan chorobowy powoduje, że pracownik jest czasowo niezdolny do określonej pracy, to również do tego lekarza należy stwierdzenie, czy pracownik zachował, pomimo choroby, zdolność do drugiej, również dotychczas wykonywanej pracy. Lekarz, wystawiając zaświadczenie o czasowej niezdolności do pracy pracownikowi zatrudnionemu w dwóch zakładach pracy, powinien wpisać w karcie chorobowej pacjenta swą opinię, jeśli pracownik zachowuje zdolność do pracy w jednym z zakładów, oraz że wykonywanie tej pracy nie jest niezgodne z celem tego zwolnienia. Przy czym Sąd Rejonowy zaznaczył, iż znany jest mu wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2013r., w którym stwierdził on, iż wykonywanie czynności mogących przedłużyć okres niezdolności do pracy zawsze stanowi wykorzystywanie zwolnienia niezgodnie z jego celem, którym jest odzyskanie przez ubezpieczonego zdolności do pracy. W jego osiągnięciu przeszkodą może być zarówno wykonywanie pracy zarobkowej (co przesądził ustawodawca), jak i inne zachowania ubezpieczonego utrudniające proces leczenia i rekonwalescencję. Jedynie sporadyczna, incydentalna, wymuszona okolicznościami aktywność zawodowa (np. udział w posiedzeniach rady nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej) może usprawiedliwiać zachowanie prawa do zasiłku chorobowego. Jednakże, Sąd podziela pogląd, iż nie ma podstaw do przypisania ustawodawcy intencji zmuszania pracownika, sankcją utraty prawa do zasiłku chorobowego, do pobierania zasiłku chorobowego z obu zakładów pracy, jeżeli choroba nie powoduje niezdolności do każdej pracy (tak A.Rzetecka-Gil komentarz do art.17 ustawy LEX).

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 kp w związku z § 11ust 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.Nr 163 poz 1349 z późn.zm).

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc orzekł, jak w sentencji wyroku.

Apelacje od powyższego przeczenia wniósł organ rentowy.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. Naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c., poprzez wydanie wyroku bez wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności dla rozstrzygnięcia sprawy.
2. Naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 17 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2014r. poz. 159 t.j.) poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i ustalenie, że ubezpieczona nie utraciła prawa do zasiłku chorobowego za okres od 4.09.2012 r. do 21.09.2012 r., od 25.09.2012 r. do 21.10.2012 r. i od 19.11.2012 r. do 20.12.2012 r. z powodu wykonywania w okresie orzeczonej niezdolności do pracy, pracy zarobkowej oraz , że nie jest zobowiązana do zwrotu zasiłku chorobowego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 3046,03 zł.

Z uwagi na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie w tym zakresie odwołania od decyzji z dnia 23.01.2013r. ewentualnie zaś o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi rejonowemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na powyższe pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł o oddalenie apelacji organu rentowego jako oczywiście bezzasadnej i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego zgodnie z normami przepisanyymi.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art.17 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa z dnia 25 czerwca 1999 roku (tekst jednolity Dz.U. z 2010 roku nr 77, poz. 512 ze zm.) - ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Powołany przepis zawiera bezsprzecznie dwie przesłanki, które powodują utratę prawa do zasiłku chorobowego. Pierwsza przesłanka to wykonywanie pracy zarobkowej (w okresie orzeczonej niezdolności do pracy). Druga to wykorzystywanie zwolnienia lekarskiego w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia.

Pracą w rozumieniu omawianego przepisu jest praca w potocznym tego słowa znaczeniu, w tym także wykonywanie różnych czynności na podstawie różnych stosunków prawnych - stosunku pracy, stosunków o charakterze cywilnoprawnym, a także prowadzenie własnej działalności gospodarczej, samozatrudnienie. Za pracę zarobkową uważa się wszelką aktywność ludzką, która zmierza do uzyskania zarobku, nawet gdyby miała ona polegać na czynnościach nieobciążających organizmu ubezpieczonego w istotny sposób. Przy czym przy określeniu "zarobkowego" charakteru pracy wskazuje się także, że przepisy nie wymagają, aby praca była podjęta "w celu zarobkowym". Zdaniem Sądu Okręgowego, wystarczy zatem podjęcie jakiegokolwiek czynnej działalności, zmierzającej do uzyskania wynagrodzenia lub dochodu, by mówić o pracy zarobkowej rodzącej skutek w postaci utraty prawa do zasiłku chorobowego przez ubezpieczonego, który korzystając ze zwolnienia lekarskiego pracą taką podejmuje. Tym samym wykonywanie pracy zarobkowej, niezależnie od jej wpływu na stan zdrowia ubezpieczonego, stanowi samodzielną negatywną przesłankę (podstawę) utraty prawa do zasiłku chorobowego (por. wyrok SN z 2008-10-03 II UK 26/08 opubl: Legalis).

Dokonując wykładni cytowanego przepisu uwzględnić należy także funkcje zasiłku chorobowego. Podkreślenia wymaga, iż zasadniczym celem zasiłku chorobowego jest kompensata utraconego przez ubezpieczonego dochodu wskutek wystąpienia u niego czasowej, przejściowej niezdolności do zarobkowania. Nie jest nim natomiast uzyskanie, dodatkowej korzyści obok wynagrodzenia, dlatego zasiłek chorobowy wypłacany jest nie obok, ale zamiast wynagrodzenia. Wskazać należy również na charakter prawa ubezpieczenia społecznego, zgodnie z którym wysokość tychże świadczeń i zasady ich wypłaty są sformalizowane. Wobec tego trzeba mieć na uwadze bezwzględnie obowiązujący charakter norm prawnych zawartych w przepisach prawa ubezpieczenia społecznego oraz wyłączenie możliwości ich wykładania z uwzględnieniem reguł słuszności (zasad współżycia społecznego).

Sąd Okręgowy nie podziela przy tym stanowiska wyrażonego przez Sąd Rejonowy poparty poglądami Sądu Najwyższego zawartymi orzeczeniami SN, m.in. uchwale z dnia 20.01.1995r. (II UZP 38/94 opubl. OSNP 1995/11/135), wyroku z dnia 10.12.1998r. (II UKN 367/98 opul.OSNP 2000/3/118), czy wyroku z dnia 11.02.1999r. (II UKN 467/98 opubl.LEX nr 477337), iż nie zawsze wykonywanie pracy u jednego pracodawcy, w sytuacji korzystania ze zwolnienia z tytułu niezdolności do pracy u drugiego pracodawcy, stanowi podstawę do utraty prawa do zasiłku chorobowego.

Sąd II instancji stoi na stanowisku, iż art. 17 ustawy nie przewiduje szczególnych przypadków zezwalających na wypłatę zasiłków chorobowych, mimo świadczenia pracy zarobkowej w okresie zwolnienia lekarskiego. Przepis ten jest jednoznaczny, a zatem każda praca zarobkowa wykonywana w okresie zwolnienia lekarskiego powoduje utratę prawa do zasiłku chorobowego, chociażby wykonywanie pracy było zalecane i przyczyniło się do poprawy stanu zdrowia. W

okresie korzystania ze zwolnienia lekarskiego pracownik może wykonywać pewne prace niepowodujące utraty prawa do zasiłku chorobowego, pod warunkiem że prace te nie mają charakteru zarobkowego. Ustawodawca wprowadzając w art. 17 ust. 1 ustawy zakaz podejmowania przez pracownika w okresie pobierania zasiłku chorobowego "innej pracy zarobkowej" przyjął trafne założenie, że już samo wykonywanie takiej pracy sprzeciwia się celom, dla którego zasiłek został przyznany. (por. także wyrok SN z dnia 31 maja 1985 r., II URN 75/85, OSNC 1986, nr 3, poz. 32; w wyrok SN z dnia 12 sierpnia 1998 r., II UKN 172/98, OSNP 1999, nr 16, poz. 522, Pr. Pracy 1999, nr 1, s. 35, M. Prawn. 1999, nr 10, s. 41; w wyroku SA w Lublinie z dnia 15 października 1998 r., III AUa 287/98, Apel.-Lub. 1999, nr 1, poz. 2.).

Przenosząc powyższe na grunt rozpatrywanego przypadku, stwierdzić należy, iż co w sprawie niesporne w okresie niezdolności do pracy w Teatrze Muzycznym w Ł. w charakterze skrzypaczki orkiestrowej, wnioskodawczyni świadczyła pracę u drugiego pracodawcy w Państwowej Szkole (...) st. im. A. T. w Ł. w charakterze nauczyciela gry na skrzypcach. Praca ta nie wpływała na proces jej rekonwalescencji. Za tak wykonaną pracę otrzymała wynagrodzenie. W tym stanie rzeczy, jak słusznie podnosi skarżący brak jest zatem jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, iż wnioskodawczyni w okresie niezdolności do pracy w ramach drugiego zatrudnienia nie wykonywała czynności, które nie wpływały na utratę przez nią prawa do zasiłku chorobowego za sporny okres. Tym samym, z uwagi na wykonywanie pracy zarobkowej wnioskodawczyni nie przysługuje prawo do tego świadczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego wnioskodawczyni bezsprzecznie zobligowana jest też do jego zwrotu.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Według art. 84 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Jednak zgodnie z art. 84 ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przepisów ust. 2-4 i ust. 8 art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie stosuje się, jeżeli przepisy szczególne określające zasady przyznawania i wypłacania świadczeń stanowią inaczej.

Tym przepisem szczególnym jest art. 66 ust. 2 w/w ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, dotyczący m.in. zwrotu przez ubezpieczonego nienależnie pobranych m.in. zasiłków chorobowych. Oznacza to, że zwrot nienależnie pobranych zasiłków chorobowych przez osobę niemającą statusu osoby ubezpieczonej następuje na podstawie zasad określonych w art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych natomiast osoby ubezpieczonej w oparciu o art. 66 ustawy zasiłkowej.

Art. 66 ust.2 ustawy zasiłkowej stanowi, iż jeżeli świadczenie zostało pobrane nienależnie z winy ubezpieczonego lub wskutek okoliczności, o których mowa w art. 15-17 i art. 59 ust. 6 i 7, wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych ubezpieczonemu zasiłków bieżących oraz z innych świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub ściąganiu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Cytowany przepis zawiera zatem dwie zasadnicze przesłanki, które skutkują obowiązkiem zwrotu przez ubezpieczonego nienależnie pobranego świadczenia. Są to: wina ubezpieczonego lub wystąpienie okoliczności, o których mowa w art.15-17 i art. 59 ust.6 i 7 omawianej ustawy.

Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż skoro nastąpiły okoliczności wymienione w art. 17 ustawy zasiłkowej, to wnioskodawczynię obciąża obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Z tych też względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok a odwołanie wnioskodawczyni od spornej decyzji jako bezzasadne oddalił